

CHRYSĆIJAŃSKAJA DUMKA

BIELARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC: 1, 10 i 20.

№ 12 (196)

Vilnia, 10 krasavika 1939 h. — Wilno, 10 kwietnia 1939 r.

Hod XII

Uskrašeńnie Chrystova — pravodnaja zorka žyćcia čaŭavieka

Vialikdzień. Śvietłaje i radas-naje heta śviata. Jano nam pry-paminaje dziŭny fakt z žyćcia Chry-sta na ziamli, jaki, prajšoŭšy stra-šennyja ciarpieńni, muki i kryžovu-ju śmierć, nie paddaŭsia śmierci i ūvaskros da žyćcia. Znača, Vialik-dzień, — heta sapraŭdy śviata ra-daści i žyćcia.

Ideja ūskrašeńnia, pryncyp pieramohi śmierci śmierciaj spatyka-jem u pryrodzie, u žyćci arhanič-nym. Pierahnivajučaja rašlina, ra-składajučajesia cieŭta žviaryny i čaŭavieka žjaŭlajecca pryncypam dalejšaha arhaničnaha žyćcia.

Hety-ž samy pryncyp pierama-hańnia śmierci śmierciaj spatyka-jem tak-ža i ū žyćci ducha čaŭa-vieka, jak haŭoŭny motar jaho žyć-cia i asabistaha i hramadzka-ha. Čaŭaviek, jaki cierpić dla jakoj dobrej i vialikaj idej i jaki časta za henuju ideju pamiraje, žbiraje, nahramadžvaje zapas niejkaj ni-avidomaj siły, jakaja davodzić da pieramohi zła i niapraŭdy i da ūskrašeńnia.

Uskrašeńnie Chrystova — heta jak-by ahulnaja ilustracyja, jak-by niejkaje čaradziejškaje lustra, u ja-kim žyćcio čaŭavieka adbivajecca u ceŭtaści, u paŭnacie svajej. Adhetul jość jasnaj i praŭdzivaść faktu Chrystovaha ūskrašeńnia. Bo pry-dumać ideju, jakaja adkryŭa-b ha-ŭoŭny pryncyp žyćcia dla čaŭa-viectva na ūsie viaki, na ūsio jaho žyćcio, nia moža čaŭaviek, a mo-ža heta tolki Boh.

Voš-ža Chrystovaje ūskrašeńnie — heta pradusim ražviazka zahad-ki našaha žyćcia. Žyćcia ūsie ža-dajuć i žadajuć niečaby jakoha, ale dobraha, pryhožaha, spraviad-ливаha. Tymčasam žyćcio naša poŭ-naje supiarečnaściaŭ, poŭnaje kan-trastaŭ, jakija, zdajecca, uzajemna vyklučajucca i ūzajemna niščacca. I kali pajsci z jakoj falšyvaj idejaj, dyk zamiest žyćcia možam znajsci tolki pahibiel. Chrystos skazaŭ: „Čto choča svaju dušu zbavić, — zahubić jaje, a čto zhubić svaju dušu dzieŭla mianie, toj znajdzie jaje“. Tak i jość. Treba čaŭavieku siańnia ciažka pracavać, ciarpieć i barocca, a mo' navat i pamirać, kab nazaŭtra byŭo chleba, kab na-dyjšta spraviadlivaść, kab choć dla nastupnych pakaleńniaŭ žyć byŭo i lepš i śvietlej.

Na Kalvaryi bačym rašpiataha Chrysta, ale pašla ūvaskrossaha bačym tam tak-ža žydoŭski syne-dryjon i rymskaha namiešnika Piŭ-ta, jakija z Kalvaryi adyjšli zvaja-vanymi i pieramožanymi. Chrystos na Kalvaryi — heta pryncyp vieč-naha žyćcia, dabra i praŭdy, a syne-dryjon i Piŭtat — heta panižeń-nie i ūpadak.

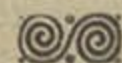
Chrystovaje ūskrašeńnie žjaŭla-jecca dla čaŭavieka tak-ža dyrek-tyvaj u jahonym ciažkim i zabŭ-tanym žyćci. Chrystos uvaskrossy spaŭčyŭ kantrasty, hetuju zmoru ludzkoha žyćcia: jon pieramoh kry-vavuju Kalvaryju, pieramoh tryumf i naruhi vorahaŭ, zvajavaŭ svaje ciarpieńni, a tak-ža svaju śmierć

Usim našym supracoŭnikom, padpiščykom, čytačom i pryčilni-kam žadajem ščašlivaha i viasio-ŭaha śviata Chrystovaha Uskra-šeńnia!...

Redakcyja i Wydaviectva
„Chryścijanskaj Dumki“

i maŭtu. I sapraŭdy, ci-ž moža być što bolšaje na śviecie, jak fakt uskrašeńnia Chrystovaha, jak vyni-kajučaja adhetul ideja i pryncyp pieramohi ū našym žyćci dabra i praŭdy nad złom, nad falšam, nad ciemraj? Sapraŭdy, toj jość naj-bolšy vučyciel, jaki vuča nas pierama-hać u žyćci ūsiakaje zło i na-vat samuju śmierć. „My, kaža Apo-staŭ Pavaŭ, prapaviedvajem rašpia-taha Chrysta, dla Žydoŭ zharšeń-nie, dla pahan pašmiešyšča, a dla paklikanych siŭ i mudraść Božuju“.

Uskrašeńnie Chrystova ūrešcie heta paciecha i nadzieja dla ūsich rašpiatych ziemskaj niadolaju, dla ūsich pryhnohlenych, pakryŭdža-nych, žniavažanych, cierpiačych, umirajučych. Bo Chrystova ūskra-šeńnie — heta Božaja mudraść dla šukajučych praŭdy, heta pravodnaja zorka ū ciemnacie ludz-koha žyćcia. Nijakija dyktatory, što paniavolać narody, nia zdola-juć utrymać svajho brutalnaha i niespraviadliavaha vaŭadarstva na-suproč Praŭdy, jakaja byŭa raš-piata i ūvaskrešla...



Дарымаў
Сталатава
Іва V. I. Менін

„Litoŭski narod i hety ūdar pieraniasie mužna“

Adziny litoŭski port Kłajpedu hitleroŭskija Niemcy, jak viedajem, zahrabili i dalučyli da Niamieččyny. Jak u adnosinach da Čechii i Zakarpackaj Ukraïny, tak i da Litvy, Hitler staptaŭ samyja elementarnyja pryncypy etyki i spraviadliwaści. Litoŭski narod hety ūdar adčuŭ duža baluča i hlyboka im praniaŭsia. Hety bol i sum spatykajem tak-ža i ŭ litoŭskaj presie ŭ Vilni. U № 36 hazety „Aidas“, u artykule „U balučy mament“ miž inšym čytajem:

„U žyćci narodaŭ, tak i ŭ žyćci paasobnych ludziej, byvajuć roznyja mamenty. Časam narod doŭhija viaki żyvie ščaśliwa, a pašla traplaje ŭ vialikaje niaščaście. Asabliva ciažkoj byla daroha našaha narodu. Ciažkoj nia tolki dla taho, što naš narod mały, ale tak-ža i dla taho, što los praznačyŭ nam žyc miž vializarnymi narodami, pavadyry jakich zdavion-daŭna nie kiravalisia spraviadliwaściam, ale najčaściej hvaltam.

Zahrableńnie ŭ kancy XVIII st. litoŭskaha i polskaha narodaŭ, zbureńnie icu dziaržavy było niazvyčajna vialikim hvaltam, vializarnym mižnarodnym prastupkam, za što spraviadlivaja ruka Najvyšejšaha baluča pakarała Aŭstryju i Rasieju. Astaŭsia tolki niakranutym treci ŭčasnik henaha pahromu litoŭskapolskaj dziaržavy — Niemcy. Praŭda, pa Vialikaj vajnie jany byli pavaleny, ale pieramožcy nie zaŭvažyli, nia znali, što Niemcy padobnyja da lehien-

darnaj dzieviacihalovaj hidry.

Adna z henych haloŭ pryčisnuła i naš narod, asabliva tych našych bratoŭ i slaścior, katoryja ŭ niamieckija ruki lučyli daŭno, niekalki sot hadoŭ tamu“.

Dalej aŭtar henaha artykulu, padčyrknuŭшы radasny fakt u žyćci litoŭskaha narodu pavarotu Kłajpedy da Litvy i mirnuju litoŭskuju palityku, ureščie kaža:

„I voš pa 16-cioch hadoch Litva ŭžnoŭ straciła Kłajpedzki kraj, u jakim jošč da 140 tysiač nasielnictva i jaki vialičynioj svajej mała mienšy za Šviancianski paviet. Utrata Kłajpedy, jak z boku nacyjanalna ha honaru, tak i pad uzhladam ekanamičnym, heta duža balučy ūdar. Schavać hetaha niamožna. Ale niamožna nia ŭspomnć i taho, što litoŭski narod u svajej minuŭšćynie mieŭ kudy bolšyja niaščaści. Adnak-ža rospačy nie paddaŭsia, ruk nie apuściŭ, ale j dalej, apioršysia na svaich siłach, pracavaŭ i sapraŭdy šmat dakanaŭ.

I ciapier hety ūdar naš narod mužna pieraniasie; udar hety nie asłabić hetaha narodu enerhii dalej pracavać dla svajho dabra“.

Ad siabie možam tolki pažadac, kab litoŭski narod hety tak kryŭdny ūdar, jaki jon dastaŭ ad Hitlera, sapraŭdy pieranios mužna i kab udar hety ŭzbudziŭ u litoŭskim narodzie novyja siły dziela zahajeńnia Kłajpedzkaj rany i dziela dalejšaj pracy dla svajho dabra.

M. K.

Žmiena ūnutranaj palityki ŭ Litvie

Premjer hien. Černius sarhani-zavaŭ novy ūrad Litvy, abjednyvajučy ŭsie litoŭskija palityčnyja ŭhrupavańni. U skład novaha ūradu ŭvajšli pradstaŭniki chryścijanskaj demakracyi, sialanska-narodnaj ideolohičnaj hrupy i nacyjanalisty. Takim čynam paŭstaŭ urad koncentracyi Litoŭskaha narodu. Hety ūrad padtrymlivajuć i sacyjalisty.

Vymoŭnaje maŭčańnie litoŭskaha Sojmu. Pašla adarvańnia ad Litvy Kłajpedzkaha kraju adbylosia pasiedžańnie litoŭskaha Sojmu, na jakoje prybyŭ premjer hien. Černius i ministar zahranicznych spraŭ Urbšys, jaki pradstaviŭ Sojmu pryčynu i sposab adstupleńnia dla Niamieččyny Kłajpedzkaha kraju i paprasiŭ zaćvierdžańnia „dahavoru“, zaklučanaha miž Litvoj i Niamieččynaj. Pašla pramovy min. Urbšysa, pasol Putvunskis, pajašnajučy pramovu min. Urbšysa i pałažeńnie Litvy, padaŭ takuju prapanovu:

„Sojm daje patrebnuju zrodu dziela ratyfikacyi niamiecka-litoŭskaha dahavoru“.

Maršalak Sojmu šakenis pytaje: „Čto prociŭ i čto ŭstrymlivajecca ad hałasavańnia?“ Usie pasly maŭčali...

Maršalak sćviardžaje, što prapanova pasla Putvunskisa pryrajecca.

Hetak maŭčańniem litoŭski Sojm vykazaŭ poŭnaje zrozumieńnie pałažeńnia i kryŭdu Litoŭskaha narodu.



АД. СТАНКЕВИЧ

ХРЫСЬЦІЯНСТВА ¹¹⁾ І БЕЛАРУСКІ НАРОД

(У 950-ыя ўгодкі Хросту Беларусі: 988/9—1938/9)

VI

Што такое народ і Хрысьціянства ў працэсе тварэньня Беларускага народу ў першым пэрыядзе яго гісторыі.

Што такое народ. Розныя тэорыі. Наш пагляд. Руйнуючая роля паганства. Будуючая роля Хрысьціянства.

У XI—XII ст. ўвесь народ беларускіх князьстваў ужо быў хрысьціянскім. Хрысьціянства пранікала сьпяраша да вышэйшых клясаў, а пась-

ля і да шырокіх народных масаў. Прыгледзім-ся-ж, якую роль адыграла Хрысьціянства ў гэтым часе ў працэсе тварэньня Беларускага нацыянальнасьці.

Але прад тым не адрэчы тут будзе запытацца, якія дзейнікі ўплываюць на тое, што паўстае нацыянальнасьць, ці проста — што становіць нацыянальнасьць? Звычайна адну нацыю ад другой выдзяляюць і адрожніваюць: язык, тэрыторыя, звычаі і абычаі, рэлігія. Часта можна спаткацца з паглядам, што гэтыя іменна асаблівасьці якога народу і зьяўляюцца ягонай нацыянальнай сутнасьцяй. Але пагляд гэтакі няпэўны. Усе гэтыя нацыянальныя асаблівасьці якога народу ў сваю чаргу патрабуюць выясьненьня, адкуль яны бяруцца і ці бяз іх магчыма нацыя?

Аб тым, што такое народ, у навуцы існу-

Z niadaŭnych trahičnych dzion Karpackaje Ukrainy

Hrymnuła piarunovaja viestka novaha hitlerouškaha anšlusu. Piarun udaryŭ hetym razam u Čecha-Slavacka-Karpacka-Ukrainskuju res publiku. Ad niespadziavanaj rap-toŭnaści šviet atarapieŭ. Chaos roznych infarmacyjaŭ i dahadak. Adny pjuć slozy, zakusvajučy hor-ryčču, a druhija — vino na pali-tyčnym randevu...

Kamu vieryć? Što dumać i pa-stanaŭlać ŭ tak hroznym ma-mencie?

Mo' nižeypadanyja dumki z maj-ho intervju z adnym vybitnym ukrainskim dziejačam pamohuč krychu zorientavacca, prynamsi ŭ tych spravach, jakija nas Bielaru-saŭ žyviej abchodziać.

— Jak usapraŭdnaści prad-staŭlajecca ciapierašniaja sytuacy-ja Karpackaje Ukrainy? — pytaju majho dastojnaha interlokutara, vyražajučy moj spahad.

— Sytuacyja sapraŭdy tak pa-važnaja, skomplikavanaja dy za ciahniena jmhloju tajnaŭ, što trud-na brać adkaznaść za infarmacyi, ale ūsio-ž sioje-toje na padstavie daciapierašnich danyh možna vysnavać.

Pieradusim — nia zusim hlad-ka ūdajecca Madziaram akupacy-ja. Znajučy duch abaronnych sił Karpackaje Ukrainy (chaj sabie i ščuplych dy nieazbrojenych), možna sumniavacca, što tak pa-voľny marš zmotaryzavanych ma-dziarskich honvedaŭ spryčynieny tolki... marcovaj miacielicaj, jak padajuć niekatoryja infarmacyi. Napeŭna tam inšaja miacielica dobra siače ŭ vočy... i ljecca bolš

vialikapanskaje madziarskaje kry-vi, čym vina na bankiecie... Pač-viardžajuć heta spraŭdžanyja vie-stki ab pierachodzie niekatorych miesnaściŭ i stalicy Chustu pa niekalki разоŭ z ruk u ruki. Niej-maviernuju adčajnaść sičavikoŭ pačviardžaje takža zachvat ma-dziarskaha braniavika i tankaŭ.

— Ci viedama Vam kolkašč dy stan azbrojenaści ukrainskich abaronnych sił?

— Nia majem pra heta kan-kretnych viestak. Znajem tolki to-je, što sialanstva tamtejšaje, asab-liva moładz (nasuproč bałamut-nym infarmacyjam) muram staić za sičavikami, z siakierami pary-vajecca na voraha. Trahedyja tol-ki ŭ tym, što zradniki čechi (Prchala) žniščyli ūzryvami sklady amunicyi (sprauļenaj za padatki tamtejšych Ukraincaŭ) abo addali ich uzbrojenym voraham, a byli vy-padki j judašoŭskaje pravakacyi.

— Čym-ža tady zmahalisia sičaviki?

— Tym, što tolki ūdałosia nad-ludzki adčajem z hoľymi rukami vydziarci z pazuroŭ čechaŭ i Ma-dziaraŭ.

— Jak asudžajecie sens tak trahična bieznadziejnaha niaroŭ-naha zmahańnia?

— Z boku matarjalna-technič-naha — heta šalenstval Z boku-ž idejova-maralnaha — heta egza-mien špiełaści i chrost, heta slava i palityčna-maralny kapital. Bačyć heta cely šviet i peŭna sudzić Ukraincaŭ pobač z ich-nimi hnybicielami, jakija ūčora jšče bajali ab vyžšaści svaje kul-

tury i dašpiełaści palityčnaje, u imia kotoraje ich niavolili, a siań-nia haniebna zdradzili svaju bač-kaŭščynu na styd i pazor, sama-choć daprašajučysia na jaje kaj-danaŭ.

— Što dumać pra tyja infar-macyi ab tak zvanym pryčilnym entuzjazmie karpackaha žychar-stva adnosna Madziaraŭ?

— Ilža i pravakacyja! Kalib tak bylo, to ciž patrebnaj byla-b až tydnievaja vajna i nastup rehular-naj armii, tankaŭ, samalotaŭ, har-mat i braniavikoŭ?

Čto nia znaje chiba siańniaš-nij karpacka ukrainskaj autochto-nii, šviedamaje ad 70 prac. da 100 prac., toj hetym bredniam pavieryc.

— A jak zahladajeciesia na tu-ju aŭtanomiju, jakuju byccam abia-cali Madziary Karpackaj Ukrainie?

— Jak na hadoŭlu renehataŭ ..

— Jakija-ž vysnavy pašla ūsia-ho hetaha dla inšych narodaŭ na budučyniu, miarkavańni jakich na vonkavyja siły bankrutujuć?

Macavacca, konsolidavacca, pa-hlyblacca ūnutry kulturalna, idejna, nacyjanalna, duchova — maralna. A tam — pabačym. Historyja jašče nia skončana, — havora na zakan-čeńnie moj pavažany interlokutar.

Dryhvič

=====

Da ū ž n i k i! Cas prysłać padpisku na „CHRYŚC I J A N S K Ū J U D U M K Ū I“

Pašpiašycie, bo spynim hazet!

Hrošy prysylać najlepš „przeka-zem rozrachunkowym“. Numar na-šaha konta 63.

=====

юць гэтка пагляды: аб'ектыўны, суб'ектыўны і кампрамісны, які гэныя два пагляды годзе між сабой і луча ў вадну цэласць.

Кірунак аб'ектыўны апірае паняцце наро-ду ці нацыянальнасці на прыкметах зверхніх, якія можна даследжваць досьледам, якія мож-на абсэрваваць, наглядаць. Гэтакімі прыкметамі зьяўляюцца: раса, язык, рэлігія, супольныя звы-чаі і абычаі, супольная тэрыторыя і звязаныя з ей: клімат, геопалітычнае палажэньне, і ўрэш-це супольны для данай нацыянальнай групы назоў, розны ад іншых суседніх нацыяналь-ных групаў. Паводле гэткага разуменьня народ ёсьць супольнасьцяй грамадзкай натуральнай, прыроднай, якую стварыла сама прырода.

Кірунак суб'ектыўны ў азначанні народу адкідае рашучае значэньне дзейнікаў натураль-ных і кладзе націск на сувязь маральную, на

агульную волю сужыцця, на сьведамасьць су-польнасьці.

Кірунак урэшце кампрамісны годзе гэтыя два кірункі і луча іх у вадзін. Паводле яго для існаваньня якога народу патрэбныя як нату-ральныя гэныя прыкметы, так і маральныя, псы-хічныя, патрэбная сьведамасьць, якая ёсьць вы-нікам гэтых прыкметаў ці лепш дзейнікаў на-туральных.

Да ўсіх гэтых кірункаў прыгледзімся блі-жэй і папарадку. Кірунак аб'ектыўны на пер-шы плян высоўвае расу, як першую прыкмету народу. Раса — гэта ёсьць супольнасьць пахо-джаньня з аднаго пня. Ці аднак сучасныя на-роды сапраўды паходзяць ад аднаго пня і ма-юць супольную кроў? Сучасныя навуковыя ўгэ-тай галіне досьледы паказваюць, што не. Гіста-рычныя варункі прычыніліся да таго, што сянь-

Mižnarodnaje napružańnie i novy ŭkład siaredniaj Eŭropy

Pašla razhromu Čecha-Slavacka-Karpacka-Ukrainskaj federacyjnaj respubliki i adarvańnia ad Litvy Klajpedzkaha kraju mižnarodnaje napružańnie dajšto da najvyššejšaj stupieni. Suproč aktyŭnaści Niamieččyny i Italii zmianili polityku ŭstupstvaŭ Anhlia i Francyja i hatovy spynić niamiecka-italjanskaju dalejšuju ekspansiju; pačali jany pašpiešna zbroicca militarna i duchova.

Usie dziaržavy i narody siaredniaj Eŭropy pilna śladzić ruchliwaść niamieckaha imperjalizmu, klič jakoha adzin polski publicyst aznačaje słavami: „klenčcie narody!”

Novy ŭkład siaredniaj Eŭropy pradstaŭlajecca ciapier hetak:

1. Niamieččyna pryłučeńniem da siabie Čechii i Klajpedzkaha Kraju šmat pabolšyla svaju terytoryju, zakruhliła jaje i zdabyła novyja haspadarčyja bahaćci.

2. Polšč akružanaja Niamieččynaj vialikim lukam ad Niomna na poŭnačy da Prutu na paŭdni.

3. Prybałtyckija dziaržavy — Litva, Latvija, Estonija — neŭtralnaja adnosna Niamieččyny i adnosna tych dziaržaŭ, što stajac suproč Niamieččyny. Na paŭdni — Juhaslavija i Rumynija — taksama, a Vuhryja padparadkavana niamieckaj politycy.

Na ŭschodzie staić suproč Niamieččyny SSSR, kudy haloŭna škiravany niamiecki pachod praz siarednia-eŭrapejskija dziaržavy. Ale nie adrakajecca niamiecki imperjalizm i ekspansii ŭ zachodniaj Eŭropie. Pry hetym pry pad-

trymańni niamieckaha imperjalizmu fašystaŭskaja Italija nasiadaje na Francyju i damahajecca pieradačy joj afrykanskich kalonijaŭ — Džibuti, Tunisu, dy adstupleńnia Suezkaha Kanalu.

Usio heta davialo ŭvies šviet da krajnaha napružańnia.

Zaklik Francyi da supracouńniva prociŭ napadu. Premjer Francvi Deladier ad imia narodu i dziaržavy, nadoviačy pramovaj praz radyjo, zaklikaŭ usie dziaržavy da supracouńniva prociŭ napadu. U hetaj pramovie Deladier zajaviŭ, što Francyja staić za mir, ale za mir ludziej volnych. Francyja da abarony svaich ideałaŭ i prava hatova. Pry hetym premjer Francyi wielmi krytyčnaje zaniaŭ stanovišča adnosna totalistyčnych dziaržaŭ i zajaviŭ, što Francyja nia zhodzicca, kab mižnarodnyja suadnosiny byli paradkavany siłaj. Adnosna Italii, Deladier adznačyŭ, što francuski ŭrad dakladna nia viedaje, čaho italjanski ŭrad choča, bo pieradačy Džibuti, Tunisu i Suezkaha Kanalu damahajecca italjanskaja presa, a nia ŭrad. Ale pry hetym pa-jašniŭ francuskaje stanovišča, što Francyja nie adstupić nikomu ani piadzi svajej ziamli i nie ahraničyć svajho prava.

Hetaj pramova hulkim recham adbilasia ŭ celym šviecie. U dziaržavach zahrožanых niamieckaj ekspansijaj padniata jana duch i nadzieju abarony ichniaj niezaležnaści, a ŭ Niamieččynie i Italii — vyklikała pieradumańnie projdzienaha i novych planaŭ na bu-

U Ukraincaŭ

40 hadoŭ pracy „Silškoho Hospodaria“. Sioleta minaje 40 hadoŭ pracy ŭkrainskaj haspadarčaj arhanizacyi „Silškyj Hospodar“, jakaja maje svaju centralu ŭ Lvovie, a pracuje ŭ celym kraju, dzie haruć i siejać ukrainskija sialanie. Pieršy arhanizacyjny schod „Sil. Hosp.“ adbyŭsia 23 sakavika 1899 h.

Z nahody 40 hodździa pracy, 23 sakavika siol. adbylosia jubilejnaje sabrańnie siabroŭ T-va „Silšk. Hospodar“ u Lvovie, na jakoje žjechalasia 236 asob.

Kuplajcie i vypisvajcie biełaruskі navukova-literaturny časapis

— „КАЛОСЬСЕ“, —

katoraha knižka 1(18) za 1939 h. užo vyjšla z druku.

Žmiest „Kalošsia“ bahaty, cenny i cikavy.

Skladka na „Kalošsie“ ŭ hod 2 zł., na paŭhoda 1 zł. Čana asobnaje knižki 50 hr.

Adrys redakcyi i administracyi: Vilnia, Zavalnaja 1—2.

dučyniu. Navokał Francyi i Anhlia pačali arhanizavacca ŭsie siły, što stajac prociŭ niamiecka-italjanskaha sajuzu. Takim čynom pačau arhanizavacca prociŭfašystaŭski blok demakracyi.

ня сярод цывілізаваных народаŭ чыстай расы няма. Уся Эўропа, уся Амэрыка — гэта сяньня мешаніна рознакix этнічных элемэнтаŭ. Сучасныя цывілізаваныя народы — гэта мешаніна розных расаŭ, якія між сабой палучыліся, дзякуючы рознага роду падзеям гісторыі. Пэўне, у старадаўнасьці, калі паўставалі народы, многія з іх паходзілі з супольнага пня і гэта ў вялікай меры спрыяла нацыянальнаму працэсу, але раса аднак ня была істотнай прыкметай іх нацыянальнасьці. Трэба так-жа ведаць, што існуюць і сяньня расы, якія не паддаліся аж да сяньня асыміляцыі, як раса чорная, жоўтая, а так-жа ў вялікай меры сэміцкая. Але і для іх прыкмета расы ня ёсьць істотным нечым, бо й яны ў працэсе гістарычным могуць асымілявацца, могуць пазбывацца сваей расы, але адначасна аставацца асобнымі народамі. Прыкладам гэта-

га ёсьць Жыды. З гэтага бачым, што раса ня ёсьць нечым абавязковым у паняцьці нацыянальнасьці, але яна ўсё-ж ёсьць тым матарыялам, з якога пазьней гісторыя твора народ. І чым больш захавалася ў якім народзе асобнасьці расовай, асобнасьці яго супольнага паходжаньня ад аднаго пня, тым выразьнейшая яго нацыянальная індывідуальнасьць. Беларuskія пляменьні, прад тым, як з іх стварыўся беларускі народ, пэйне-ж, мелі ўжо дамешку крыві чужых ім плямёнаŭ, як напрыклад — Скіфаŭ, Сарматаŭ, Готаŭ, Фінаŭ, Літоўцаŭ, аднак асеўшы там, дзе жыве сяньня беларускі народ, яны ўжо дамешкі чужой да сваей крыві мелі дужа мала і далей разрасталіся ўжо з аднаго сваяцкага пня. Пазьней аднак да беларускага народу даходзіла дамешка крыві Маскоўцаŭ, Украінцаŭ, Палякоŭ, Літоўцаŭ. З гэтага бачым, што і аб



„Ja vuču svabody i Evanelii ab Dobrym Samarytancy“

Londanski katalicki arcybiskup kardynał Hinsley supracouniku francuskaj hazety „Temps Present“ (№ 68) daŭ hetki vyvied:

„Toje, ab čym ja navučaju, zvodzicca da nastupnych dvuch temaŭ: svaboda i Evanelija ab dobrym Samarytancy.

Svaboda, pavodle mianie, pa vinna być fundamentam pašany pravoŭ adzinki i siamji. Ne individualnaja svaboda, kab jana nia vyradžalasia ŭ samavolu, vymaha je pieramohi ŭsiakaha ehaizmu. Paniaćcie svabody nia vyklučaje aŭtorytetu i sam demakracyčny režym vymaha je hramadzka j dyscypliny. Treba addać „cezar“, što jamu naležycca, ale „cezar“ pavinien astacca na svaim miescy. Džiaržava musić spaŭniać rol padzieržvaŭnia adzinki i siamji, ale jana nie pavinna miašacca ŭ ich spravy ūnutranyja, prypisvučy sabie prava pavadyrstva nad imi. Pratektar adzinki i siamji nie pavinien stacca ich uciskacielem. Voš heta i jošć toje, dziela čaho ja paŭstaju prociŭ usich palityčnych systemaŭ, jakija vyražajucca ŭ formule: „Usio dla džiaržavy, usio praz džiaržavu, usio ŭ džiaržavie“. Hetaja formula charakteryzuje nadužyćci totalnych reży-

maŭ; jana jošć niazhodnaja z navukaj chryścijanskaj.

Ja ūrešcie navučaju ab evanelskim Dobrym Samarytancy. Hety pryjšoŭ na pomač zranienamu Žydu, jakoha napatkaŭ na darozie, nie ahladajučysia na rasovy antahanizm, jaki jaho addzialaŭ ad henaha niaščasnaha. Voš-ža ja maju zvyčaj prypaminać chryścijanam, što ich jošć abaviazkam išci na pomač usim cierpiačym biaz rožnicy rasy i relihii. Hetym ja vykonvaju šv. rol šviatara i biskupa i heta mianie daviało da spravy pomačy prašledavanym Žydom. Mianie navat krytykavali, što ja zasiadaju ŭ kamitecie vobak Žydoŭ, ale heta mianie mała abchodzić. Ja trymajusia Evanelii Dobraha Samarytanca. Ja znaju, jakoje jošć niaščasćie Žydoŭ, asabliva tych, što stalisia chryścijanami, jakich lik dachodzić da dvuchset tysiač. Ale ja tak-ža zaniaty spravaj pomačy i Arabam u Palestynie, achviam kryvavych padziejaŭ. Ja padtrymlivaju spravu pomačy hałodnym dzieciam Katalonii, ale adnačasna nie zabyvajusia ab chvorych i ranienych, što znachodziacca pa staranie Franka. Mianie zusim nie abchodzić palityka. Maja adzinaja rol — pastupać pavodle lubovi Chrysta i ūva ūsim prypaminać Luboŭ i Spraviadlivašć, paza jakimi daremna šukaŭnie ražviazki jakoj-niebudž spravy“.

M. K.

Ab dahavory Litvy z Niamieččynaj

Adarvaŭnie Klajpedy bylo wielmi balučym udaram dla Litvy. Ale litoŭski ūrad i salidarna z uradam

ceły litoŭski narod byli šviedamyja, što aružnaje spraciŭleŭnie Niamieččynie bylo-b samahubstvam. Dziela hetaha Litva pajšla na „ŭstupki“ i zaklučyła z Niamieččynaj dahavor. Ab hetym dahavory litoŭskaja hazeta „Lietuvos Aidas“ piša:

Ū litoŭskim hramadzianstvie hety dahavor vyklikaŭ pačućcio sumnaj palohki. Ū sučasnym ciažkim palažeŭni dla Litvy wielmi važnaje dvustaronnaje zabaviazanie niavystupaŭnia zbrojna ani biezpasedna, ani pasredna. Zabaviazanie našaha vialikaha zachodniaha susieda niavystupaŭnia zbrojna prociŭ Litvy maje dla nas žyćciova je značeŭnie. Vierym, što Niamieččyna datrymaje svajo slova. Dahavor treba acaniać, jak skrapleŭnie biašpiečnašci Litvy z boku Niamieččyny.

Litva, jak viedajem, straciła svoj dobra zahaspadaravany port i za heta „zdabyła“ sabie wielmi silnaha „sajužnika“, dahavor z jakim, adnak praŭna i maralna naroŭni zabaviazuje jak Litvu, taksama i Niamieččynu.

Ci Hitler pojdzie dalej?

Na hetaje pytaŭnie polskaja hazeta „Głos Narodu“ daje hetki adkaz:

Palityčny tastament niamieckaha narodu — heta niedapušćić, kab u Eŭropie isnavali džvie vialikadžiaržaŭnyja kantynentalnyja siły. Prava i abaviazak kožnaha Niemca ūsialakimi sposabami suprocstavicca paŭstaŭniu takoj džiaržavy, navat zbrojna, i abaviazak žniščyć jaje, kali-b takaja džiaržava paŭstała.

беларускай расе, як такой, як чыстай расе, гаварыць ня прыходзіцца. Знача, супольнасьць расы, супольнасьць паходжаньня ня ёсьць нечым канечным для паўстаньня, для стварэньня народу, а так-жа яна ня ёсьць крытэрыям, які адрожнівае адзін народ ад другога.

Язык так-жа не становіць сутнасьці народу, нацыі. Язык можа астацца, а нацыя можа зьгінуць. Напрыклад Грэкі: этнографічны склад Пэлэпонэзу быў зьменены цалком наездам Альбанцаў і Славян. Этнографічная непрыраўнасьць магла тут захаватца можа толькі на берагох. Але захаватца народны дыялект і сьнянныя грэцкія патрыёты як мага стараюцца прыблізіць яго да стара-грэцкага. І такіх прыкладаў можна знайсці ў гісторыі шмат. І наадварот — бывае і так, што язык гіне, а нацыя астаецца. Клясычным гэтага прыкладам зьяўляюцца

Жыды. Далей, некалькі нацыянальнасьцяў у лацінскай Амэрыцы гавораць языком гішпанскім і партугальскім, языком заваёўнікаў і каляністаў. Амэрыкане, жыхары Зл. Ст. Амэрыкі, гавораць паангельску, але зьмяняюць яго на свой лад, не прызнаюць яго сваім і не прызнаюць сябе Ангельцамі. Швайцарцы гавораць пафранцуску, нямецку, італьянску, чужым языком, але лічаць сябе Швайцарцамі. Знача, язык сам па сабе так-жа не становіць нацыянальнасьці.

Далей, тэрыторыя (і злучаны з ей клімат і геопалітычнае палажэньне), так-жа яшчэ ня твораць нацыянальнасьці. На аднэй тэрыторыі, якая ёсьць цалком аднароднай, жывуць розныя народы, як Бэльгія і Францыя, Беларусы і Расейцы. І наадварот — на розных тэрыторыях жывуць сусім аднолькавыя ці падобныя народы. Каб не гаварыць аб народах Эўропы, відаць гэ-

Za datrymlivańnie dahavoraŭ i zabaviazańniaŭ

„Dziennik Polski“ dakazvaje, što pryncyp datrymlivańnia dahavoraŭ i zabaviazańniaŭ złamała nie adna tolki dziaržava, i ab hetym piša:

Heta nie adzin narod u Eŭropie złamaŭ, jak čvierdziać mnohija, slova i podpis na dahavornym pratakole, ale pradusim usia zachodniaja Eŭropa, najpavažniejšyja aŭтары Versalskaha dahavoru, što systematyčna nia vykonvali svaich zabaviazańniaŭ, jakija pryniali padpisvajučy Versalski traktat. Dzieła hetaha my, Palaki—kaža hazeta — pavinny naciskać, kab mižnarodnyja zabaviažanni byli vykonvany.

Pravilna, usialakija dahavoru i zabaviažanni pavinny abaviažvać usich — slabiejšych i silniejšych. Bo niavykonvańnie abaviažujučych dahavoraŭ i zabaviažannaŭ—heta anarchija, jakaja rujnuje mižnarodny ład, dziaržaŭny arhanizm i hramadzianstvy.

Japonija neutralnaj u eŭrapejskaj vajnie?

Savieckaja presa paciašaje siabie vyvadami amerykanskich hazet i čvierdzić:

Japonija pastanavila nie miašacca ŭ eŭrapejskija spravy i kali-b vybuchnuła ŭ Eŭropie vajna, dyk jana budzie neutralnaj. Japonija budzie tolki spryjać svaім eŭrapejskim sajužnikam — Niamieččynie i Italii.

Zrozumieła, Japonija budzie neutralnaj datul, pakul SSSR nia pojdzie prociŭ Niamieččyny.

Kultura

Ja tut chaču havaryć ab kultury charakteru, jakuju pavinien mieć usiaki čalaviek: ci bahaty, ci biedny, ci vučony, ci prosty čalaviek, adnym slovam kožny.

Mieć takuju kulturu — heta značyć staracca z kožnym być vietlivym, nie rabić nikomu nijakich prykrašciaŭ, być da druhich vialikadušnym, ciarpliva znošić usialakija niedaskanałnaści druhich.

Viedama, čym čalaviek bolš adukavany, jon zvyčajna bolš kulturny,—jon mieŭ bolš mahčymaści zdabyć hetuju kulturu, jaho navat specyjalna hetaj kultury vučyli. Zdabyć jak najbolš kultury čalavieku treba. Zdabyć jaje čalavieku wielmi pamahaje chryścijanskaja miłaść bližniaha, naahuł chryścijanskaja relihija. Relihija napr. vučyć, što treba čalavieku prałomyvać svaje blahija nachiły, a my časam hetaha jak-by j nia viedali. My časta havorym: „jak ja mahu nia hnievacca na druhoha, kali jon mianie žniavažyŭ!“ A toj moža žniavažyŭ ciabie i nia chočačy, ci z pryčyny imienna niastačy hetaj kultury. Ci ty moža i zasłužyŭ na toje, što drugi musiŭ ciabie, choć prykrym dla ciabie slovam, upomnić

Apryč uspomnienaj chryścijanskaj miłaści bližniaha, dla vyrabieńnia ŭ sabie kultury charakteru prychođziać nam u pomač i druhija chryścijanskija cnoty, jak: pa

Samahubstva V. Słavka

U niadzielu 2 krasavika siol. u sobskaj kvatery ŭ Varšavie pałk. Valery Słavek nalažyŭ na siabie ruki stralajučy ŭ siabie z revalvera. Ranienaha pałk. Słavka pieraviazli z kvatery niaprytomnaha ŭ špital, dzie jon, pašla aperacyi, pamior. Pałk. Słavek pakinuŭ pišmo, u jakim napisana, kab nihto nia šukaŭ vinavatych jaho śmierci. Prakuratura viadzie śledztva.

Pałk. Słavek z maładych hadoŭ pracavaŭ razam z marš. Pil-sudskim u tajnych bajavych arhanizacyjach za vyzvaleńnie Polšcy i za heta byŭ prašledavany akupacyjnaj uładaj; pabyvaŭ u rasiej-skich i niamieckich astrohach. U niezaležnaj Polšcy zajmaŭ vysokija stanoviščy. Byŭ staršynioj B.B. supracoŭnictva z Uradam, byŭ trojčy premjeram Uradu i prymaŭ dziejny ŭdział u nutranaj palitycy Polšcy.

kora, skromnaść, ustydlivaść, ciarplivaść i inš.

A kab tak usie ludzi, kab kožny čalaviek mieŭ patrebnuju kulturu, jak-ža-ž bylo-b pryjamniej ludziam žyć na śviecie! My ŭ žyćci majemo i tak mnoha sloz, mnoha biady, mnoha prykrašciaŭ. A časta tolki z niastačy hetaj kultury adzin adnamu tych prykrašciaŭ jašče bolš prysparaje.

D. Aniško

та на народах някультурных. Так напр. Папуасы і Маляйцы вякамі жывуць вобак сябе, у тых-жа трапічных краёх, а самі астаюцца сусім рознымі. Ёсьць так-жа нацыянальнасьці і сусім бяз тэрыторыі, як тыя-ж Жыды і Цыганы.

Звычай і абываі гэтаксама не зьяўляюцца сутнай асаблівасьцяй нацыянальнасьці. Гэтыя асаблівасьці найбольш зьменныя і лёгка сьціраюцца пад уплывам культурнага разьвіцьця і моды, але сама нацыянальнасьць ад гэтага не зьмяняецца.

Ня ёсьць урэшце прыкметай нацыянальнасьці і *рэлігія*. Гэта сусім ясна. Каталіцкія Гішпанцы, Італьянцы, Французы, Немцы і г. д. аніяк не прызнаюць сябе адным народам, хоць яны вызнаюць адну веру. Не становяць аднай нацыянальнасьці Расейцы, Беларусы, Сэрбы, Румыны, Украінцы і інш., хоць яны праваслаўныя.

Некаторыя вучоныя яшчэ цьвердзяць, што *назоў* так-жа ёсьць складовай, бадай істотнай,

прыкметай нацыі, народу. Але гэтая прыкмета ёсьць найменш важнай. Кожны народ такі ці іншы назоў сабе мае. Але мае яго так-жа і кожная, ня толькі этнічная, але нават звычайная рэгіянальная група, як у Палякоў: курпы, куявякі, кракавякі і г. д., у Беларусаў: паляшукі, сакуны, у Літоўцаў: жмудзіны, дзукі. Але-ж гэтыя групы ня ёсьць асобным народам. Трэба аднак прызнаць, што адпаведны назоў якога народу, асабліва таго, які нараджаецца ці адраджаецца, як мы Беларусы, мае хоць ня істотнае значэньне, але вялікае і дзеля гэтага нам Беларусам трэба добра прыладумацца, ці не змяніць чужога нам назову «рускі» на ўласны «крывіч». Але гэта, як мы ўжо раз у гэтай працы гаварылі, належа да будучыні.

Гэтак вуча тэорыя кірунку так звананага аб'ектыўнага. Яна, уважаючы народ за творчыста прыродны, усей праўды аб народзе ня кажа, яна шмат у чым мыляецца.

Sučasnaje pałažeńnie Polšcy

Pramova staršyni „Obozu Z. Nar.“ 28. III siol. na źjeździe O.Z.N-u ũ Varšavie hien. Skvarčynski skazaŭ: Polska je hramadzianstva daŭno pryhatavana da miźnarodnaha kryzysu, jaki ciapier našpieŭ. Dakananyja Niamieččynaj fakty, jakija źmianili kartu Eŭropy, pastavili Polšč u wielmi ciažkoje palityčnaje pałažeńnie. Polšč nia moža paddacca nijakamu nacisku, nia moža paddacca, kab uciahnuli jaje ũ niejkuju ahresiju, ani prociŭ uschodniaha, ani prociŭ zachodniaha susieda. Polšč staić na platformie mirnaj palityki. Ale Polšč hatova da baračby za svaje pravy, palityčnuju niezaležnaść: jana budzie zmahacca da apošniaj kapli kryvi. Niezvažajučy, što bura zakranaje hranicy Polšcy, polskaje hramadzianstva spakojnaje, jak moža nijakaja inšaja hramadzkaść u Eŭropie. Polščy nia treba nijakaj źmieny — nia treba źmieny ũradu na niejki „ũrad narodnaha davieru“. Pałaki majuć davier da Prezydenta i maršała Rydza-Šmihłaha“.

Premjer Anhlui ab pałažeńni Polšcy. Premjer anhielskaha ũradu Čemberlen u minulym tydni ũ parlamencie zajaviŭ: anhielski ũrad aficyjalna nia viedaje ab prajektavanym napadzie na Polšč, ale kali-b paŭstała pahroza polskaj niezaležnaści, a polski ũrad uvažau nieabchodnym baranicca ũsimi siłami narodu — anhielski ũrad uvažaje, što jon zabaviazany padtrymac Polšč, jak budzie mahčy. Pry hetym Čemberlen adznačyŭ, što hetkaje samaje adnosna Polščy zajmaje stanovišča i Francyja. U kancy premjer Anhlui da-daŭ, što ũ hetaj spravie adbyvajucca narady z uradami inšych dziaŭ i z uradam S.S.S.R.

V. Vitas u astrozie, b. min. Kiernik na voli

Jak my ũžo padavali, viarnulisia ũ Polšč b. premjer V. Vitas i b. min. Kiernik, jakija ũ h. zv. bierašciejskim procesie zasudžany na karu astrohu. Adrazu prakurorski ja ũlady ich pasadzili ũ astroh. Ciapier b. min. Kiernik zvolnieny z astrohu na 6 miesiacaŭ. Vitas prabyvaje ũ astrozie.



„Niamieččyna budzie baranić mir u Siaredniaj Eŭropie“

U adkaz Čemberlenu kancler Hitler skazaŭ pramovu, u jakoj vytкнуŭ Anhlui jaje sposaby ekspansii ũ zamorskich kolonijach i pachvaliŭsia, što Čecham pad praktaratom Niamieččyny budzie dobra. Pry hetym vystupiŭ prociŭ arhanizacyi prociŭniamieckaha sa-

juzu i z ironijaj pazdraŭlau Anhlui za jejnaje supracouñictva z S.S.S.R. Aprača hetaha Hitler čvierdziŭ, što dziakujučy apošnim terytoryjalnym źmienam zabiašpiečyŭ siaredniaj Eŭropie mir, za ũtrymańnie jakoha staić niamieckaja armija.

PALITYČNYJA VIESTKI

Z Polšcy

Ministar Bek u Anhlui. Polšč staić na hruncie neutralnym jak da Niamieččyny i Italii z adnaho boku, tak da Anhlui z Francyjaj z druhoha. Ale dziela taho, što miź hetymi dziaŭcami našpiavaje zador, pałažeńnie Polšcy, kab utrymacca na zaniatym stanoviščy, stałasia wielmi ciažkim. Kab vyašyć paŭstaŭšaje pałažeńnie dla Polšcy, minister zahraničnych spraŭ pałk. Bek vyjechaŭ 2 krasavika ũ Anhlui, dzie maje vyjašnicca polskaje i anhielska-francuskaje stanovišča adnosna sučasnaje miźnarodnaje sytuacyi.

Abjednańnie i achviarnaść polskaha hramadzianstva. Pašla ũstanaŭleńnia nutranaj pazyčki na abaronu prociŭ napadaŭ aeraplaniami paŭstaŭ specyjalny kamitet źbirańnia hetaj pazyčki. U kamitet uvajšli pieradavyja dziejačy, pradstaŭniki roznych partyjaŭ — O.Z.N.-u, PPS, Str. Narod., Str. Lud., Str. Pracy, ONR i Chr. Demakracyi. Slovam, u hety kamitet uvajšli pradstaŭniki apazycyi supolna z „ozonaŭcami.“ Prezydent Rečypaspalitaj praf. Mašcicki pryniaŭ na



Hramadzianie! Kuplajcie paštoŭki z biełaruskimi pisaukami i ũzorami biełaruskich tkanin.

pasłuchańni pradstaŭnikoŭ „Stronictva Ludovaha“ i asob inšych palityčnych uhrupavańniaŭ.

Pazyčki na abaronu ad napadaŭ aeraplannych sabrana ũžo kala 150.000.000 zlotych.

Z zahranicy

Niamieččyna ũ anhielska-francuskich kleščach. Pavodle dyplomatyčnych pramovaŭ Deladiera i Čemberlena, asabliva apošniaha, dyk Niamieččyna ciapier apynułasia ũ anhielska-francuskich kleščach. I sapraŭdy, kali da zaniataha stanovišča Anhluijaj dadać zaklučeńnie 3. III. siol. miź Francyjaj i Rumynijaj handlovaha dahavoru, jaki vyrazna paraližuje niamieckaje haspadarčaje pranikańnie ũ Rumyniju, dyk treba šćvierdzić, što Francyja z Anhluijaj pačali Niamieččynu akružać. Z hetaha vidać, što pačalašia jhra nie na žarty.

Vajennaja psychoza. Finlandzka ja presa zvaračvaje ũvahu, što ũ Finlandyi apošnimi časami pačala šyrycca niamieckaja prapahanda.

Švedzki ũrad vydaŭ raspardžeńnie, kab usich navabrancaŭ, što dasiul adbyvali vajsakovuju službu z pieraryvami, zadziaŭžali ũ armii dziela adbyćcia vajsakovaj pavinnaści biez pieraryvu.

Švajcaryja ũvodzić zakon, kab usie mužčyny ad 20 da 60 hadoŭ byli zabaviazany da vajsakovaj pavinnaści.

Zi. Št. Paŭnočn. Ameryki budujuč najbolšyja ũ šviecie vajennyja karabli.

Pačatak novaj baračby za niezaležnaść. U Amerycy zasnavaušsia sajuz čechaŭ, Slavakaŭ i Karpackich Ukraincaŭ dziela supolnaj baračby za niezaležnaść svaich narodaŭ. Na čale sajuzu staić b. prezident čechaslavaččyny Beneš. Sajuz paŭstaŭ na padstavach dahavoru z 1918 h.



Heta treba źmianić (Z Sakolskaha pav)

Kamasacyja ziamli nia ũsiudy jašće prajšła, ale dzie jana prajšła — tam darohi ũ mnohich miasoch stalisia bolš kryvyja, čym byli prad kamasacyjaj.

A hetak być nie pavinna. Bo čym dalej, tym pavinna ũsio rabcica lepiej — usio pavinna ũdaskanalivacca Tymčasam dla taho, kab daroha prachodziła imienna pa hranicach chutarou, jana robicca daũžejšaju, ludzi musiać uzad-upierad chadzić i jeździć, marnujučy čas i siłu bez potreby i takaja niedahodnaść robicca nie na adzin raz, ale nazaũsiody, i to nie dla adnaho čalavieka, ale dla celaha ohułu.

Z hetaha vynikaje jašće i druhoje zło. Niechta, chacieũšy časam skaracić sabie darohu, idzie naciańki praz čuży chutar.

Treba viedać, što ũsiakaja škoda wielmi mocna karajecca, ci viarniej skazać uzyskivajecca na karyšć pakryũdźanaha. Znaju vypadak, što za kury, katoryja, choć praũda niekalki razoũ, chadzili pa čużym zasiejenym poli, haspadar adzin adnamu musiũ placić aź 40 zł.

Praũda, niadobra škodu rabić druhomu. Ale niadobra j abdzirać druhoha biaz miłasierdzia. Niachaj jano bylo-b, jak daũniej: strata aceńvałasia i adpaviedna da hetaha pakryũdźanamu placiłasia. I ciapier toje rasparadžeńnie ab takich vysokich karach za škodu i ab tych kryvych darohach treba bylo-b źmianić.

A. D.

Bielastockija pradmieści

Bielastok asablivaje miesta. Nia nadta daũna jon byũ duża małym. Staryja ludzi pomniać, jak tam, hdzie ciapier stajac kamianicy, bylo bałota ani prajsci. Sto hadou z niečym, jak Bielastok pačaũ uzrastać i fabryki tut zahudzieli. Daũniejšyja wioski kruhom

Bielastoku ciapier pierarabilisia ũ pradmieści. A jak Piačurki i Dejliidy, dyk i siańnia čystyja wioski, choć jany ličacca horadam.

Doũhi čas rasiejskija haspadary pirarablali naš Bielastok i jahonyja pradmieści na svoj rasiejski lad. Siahonnia nadta mały sled astaũsia pa henaj ichnij rabocie. Našy ludzi lohka nie źmianiajuc ca. Bo naturu čalavieka sapraũdy źmianić jość ciazka! Ja chadžu pa bielastockich pradmieściach i mnie kidajecca ũ vočy stary tam bielaruski charakter, jak ludziej, tak i sposabu ich žyćcia. Słabada, Antaniuk, Skarupy i inš. pramaũlajuć za bielaruskim charakteram u Bielastoku. Starejšyja havorac tut pabielarusku.

Apošnimi hadami na bielastockich pradmieściach zasnavałasia nadta mnoha „światlic.“ Časta my tudy traplajem, słuchajem radyja i papolsku čytajem. Dzieci našy vučacca ũ polskich školach i mnohija z ich užo daloka adyšli ad svajho rodnaha bielaruskaha. Ciapier na našych pradmieściach sapraũdnaja miešanina. Najechała da nas roznych ludziej, kuplajuć ad nas placy, budujucca, zakładajuć roznyja intaresy, dumajuć razžycca. Usio idzie, byccam panovamu. Našy staryja chaty iduć u zaniapad.

Našy tut ludzi nikomu saboj nia choćuć u vočy kidacca. Jany ab adno tolki dbajuć — heta ab štodzienny kavałak chleba, ab zabiešpiačeńni sabie i svaim dzieciam kaniečnaha žyćcia.

Adnak, pamima ũsiaho, bielastockija pradmieści nadta čakajuć svaih bielaruskich pijaneraũ! My heta bačym pa tej vialikaj u našym asiarodździ sympatyi da ũsiaho, što bielaruskaje. Tut spraviadliva tre' adznačyc, što bielaruskaja knižka i hazeta na bielastockich pradmieściach nadta vialikuju maje pašanu. Adno škada, što mała ũ nas raźvity bielaruski kolportaž hetych rečaũ.

Raniej ci paźniej, ale na bielastockich pradmieściach adradžeńnie bielaruskaha žyćcia nastupić musić. Nam tolki pabahacieć treba! My tady šyrej i tražviej razhledzimsia kruhom sabie pa śviecie. Choć ciazkoje naša žyćcio, ale jano nas zmušaje du-



Dzie žančyny vaładarać, a mužčyny niavolniki. U adnoj z najdzičejšych i najbolš niedastupnych krain paũnočna-zachodnij Indyi žyvie pahanskaje plemia Sachiraũ. Tam panuje matryarchat i ũsia ũłada znachodzicca ũ rukach žančyny. Mužčyny tam nia majuć nijakaha prava — varać ježu, zabaũlajuć dzieciej i robiac tolki toje, što zahadvajuć žančyny.

„Ukraina ũ ahniu.“ Pad hetkim nazovam зроблены kinomatahraficny ũkrainski film.

Darahoje palavańnie. U Polšč časta pryjaždžajuć zahraničnyja bahačy na palavańnie. Jany za heta placiac wielmi doraha. Za adzin streł u miadźviadzia ũ dziaržaũnych lasoch treba placić ad 3 da 4 tysiać zł; za vystrał u łosia — 2 tysiačy zł., u karpackaha alenia — 1.500 zł. i h. d. Za ciaciaruka placiac ad 20 da 120 zł

Usiakuju bielaruskuju knižku BIEŁARUSKIJA PAŠTOŬKI KALENDARY,

hazetu najtaniej i najchutčejdastaniecie ũ bielaruskaj

kniharni „Pahonia”

Wilnia, Zavalnaja vulica № 1.
Kataloh bielaruskich knižak, na žadańnie, vysyłajecca darma.

mać i rodzie ũ nas achvotu, kab zachavać u sabie naš ũlasny daũny bielaruski charakter. Našy ludzi pahavaryvajuć, kab tvaryć našy ũlasnyja bielaruskija arhanizacyi, vypisyvac i čytać bielaruskija knižki i hazety, a nat arhanizavać sabie bielaruskija čytalni i biblijateki. Heta-ž adnak zrabić u nas ciapier wielmi ciazka. Ale my vierym, što niekali pryjdzie i heta.

V. D.

Padpiska na „Chr. Dumku”: na hod—3 zal., na paũhodu—1 zal. 50hr., na try miesiacy—1 zal. Cana asobnaha numaru — 10 hr. Zahranicu padpiska ũ dva razy daražej. — Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Redaktor J. POŻNIAK
Рэдактар Я. ПАЗЬНЯК

Wydawca KS. AD. STANKIEWICZ
Выдавец КС. АД. СТАНКЕВИЧ

Drukarnia Białoruska im. Fr. Skaryny, Wilno, Zawalna 1. | Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны, Вільня, Завальная 1